

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sklepne ugotovitve Odbora ZN za pravice invalidov – Nova strategija za invalide v Evropski uniji

(mnenje na lastno pobudo)

(2017/C 034/03)

Poročevalec: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Zaprosilo	Evropski ekonomsko-socialni odbor, 21. 1. 2016
Pravna podlaga	člen 29(2) poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	27. 9. 2016
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	19. 10. 2016
Plenarno zasedanje št.	520
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	211/1/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Dejstvo, da je Evropska unija ratificirala Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov, je mejnik za pravice invalidov v Evropski uniji in njenih državah članicah. Prvo obdobje njenega izvajanja v EU se je zaključilo s pregledom izvajanja, ki ga je leta 2015 opravil Odbor ZN za pravice invalidov. V skladu z njegovimi sklepnimi ugotovitvami morajo institucije EU izpolniti svoje obveznosti ter organizirati in usklajevati izvajanje konvencije. Sklepne ugotovitve so ponovna potrditev, da mora EU za oblikovanje politike glede invalidnosti korenito spremeniti dosednji način oblikovanja politik, saj tega doslej dejansko še ni prilagodila novemu načinu v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) poziva institucije EU, naj sklepne ugotovitve upoštevajo v sedanji in prihodnji zakonodaji EU in pri oblikovanju politik. Evropsko komisijo poleg tega poziva, naj do jeseni 2016 poroča Odboru ZN za pravice invalidov.

1.3 EESO meni, da so Konvencija ZN o pravicah invalidov in sklepne ugotovitve Odbora ZN za pravice invalidov edinstvena priložnost za Evropsko komisijo, da predstavi splošno strategijo EU o pravicah invalidov. Sklepne ugotovitve so ustvarile zagon, ki bi ga morale institucije EU izkoristiti za sistematično vključevanje pravic invalidov v vsa zakonodajo, politike in programe Evropske unije.

1.4 EESO poudarja, da mora Evropska komisija za vključitev pravic invalidov izvesti celovit medsektorski pregled vse zakonodaje, politik in programov ter poskrbeti za dosledno usklajitev z določbami Konvencije ZN o pravicah invalidov, v ta proces pa dejavno vključiti tudi organizacije, ki zastopajo invalide. Ta pregled bi bilo treba dopolniti z analizo vrzeli med veljavno zakonodajo, oblikovanjem politik in vključevanjem pravic invalidov ter določbami konvencije. Pregled in analiza vrzeli bi morala biti izrecno vključena v revidirano evropsko strategijo o invalidnosti.

1.5 EESO poziva Evropsko komisijo, naj takoj izpolni svojo obveznost ter začne pregled in revizijo izjave o pristožnostih in seznamu instrumentov. Poleg tega bi se morala prostovoljno zavezati, da bo izjavo pregledala in revidirala vsaj enkrat v času svojega mandata.

1.6 EESO priznava, da je Odbor ZN za pravice invalidov pregled EU izvedel sredi programskega obdobja 2014–2020, in se zaveda težav, povezanih z vključevanjem nove agende za pravice invalidov v vmesne preglede strategij, politik, programov in finančnih instrumentov, na podlagi sklepnih ugotovitev za EU. Kljub temu Evropski komisiji priporoča, naj si čim bolj prizadeva za vključevanje sklepnih ugotovitev in jih upošteva v postopkih pregleda ter naj nameni potrebna sredstva za izvajanje svojih obveznosti iz navedene konvencije.

1.7 V Konvenciji ZN o pravicah invalidov je izrecno navedeno, da se je treba pri njenem izvajanju in spremljanju posvetovati z invalidskimi organizacijami ter z njimi sodelovati. EESO poziva Evropsko komisijo, naj začne dejanski in smiseln strukturiran dialog z evropskim invalidskim gibanjem (v skladu s členoma 4(3) in 33(3)) ter pripravi program za krepitev zmogljivosti organizacij invalidov, da jim omogoči izpolnjevanje njihovih temeljnih dolžnosti.

1.8 EESO meni, da je pri izvajanju Konvencije ZN o pravicah invalidov izjemno pomembno sodelovanje in partnerstvo med institucijami EU. Zato priporoča vzpostavitev medinstitucionalnega usklajevalnega mehanizma za hitro in nemoteno izvajanje sklepnih ugotovitev ter konvencije, vključno s posvetovanjem in sodelovanjem z invalidskimi organizacijami.

1.9 Sklepne ugotovitve zahtevajo temeljit pregled in revizijo evropske strategije o invalidnosti. EESO zato poziva Evropsko komisijo, naj preuči razvoj na področju pravic invalidov in razširi področje uporabe strategije, tako da vanjo zajame več področij delovanja ter jo poveže s pregledom in revizijo politik, programov in finančnih instrumentov (npr. Evropa 2020, strategija za enakost spolov, strategija o otrokovih pravicah, zaveze EU na področju zunanjega delovanja itd.), obenem pa določi jasn časovni okvir za izvedbo, proračun ter specifična in natančna merila in kazalnike.

1.10 EU se je zavezala, da bo v celoti izvajala cilje trajnostnega razvoja, določene v Agendi ZN 2030, zato mora zagotoviti, da bo EU tako v okviru notranjega kot zunanjega delovanja dosledno spoštovala sklepne ugotovitve in določbe Konvencije ZN o pravicah invalidov. EESO zato izrecno priporoča, naj Komisija z določitvijo evropskih ciljev in ukrepov izvajanje Agende 2030 vključi v revidirano strategijo o invalidnosti, s tem pa poskrbi, da bodo v EU vsi cilji trajnostnega razvoja izpolnjeni tudi za invalide.

1.11 EESO je trdno prepričan, da bi morala EU preprečiti, da bi se njena sredstva uporabljala za vzpostavitev oziroma nadaljnje delovanje struktur za institucionalizacijo. Popolnoma pa podpira uporabo financiranja EU za ustvarjanje storitev za invalide, ki se izvajajo v skupnosti in ki invalidom omogočajo neodvisno življenje v njihovi skupnosti. Institucionalizacija invalidov pomeni kršitev njihovih pravic in EESO poziva Evropsko komisijo, naj s posebnimi politikami, programi in finančnimi instrumenti bolj sistematično in učinkovito spodbuja deinstitucionalizacijo.

1.12 EESO poziva Evropsko komisijo, naj nemudoma ratificira Izbirni protokol h Konvenciji ZN o pravicah invalidov, Marakeško pogodbo in Istanbulsko konvencijo Sveta Evrope.

1.13 EESO se močno zavzema za to, da bi Komisija v vseh svojih generalnih direktoratih, agencijah in drugih organih vzpostavila kontaktne točke ter v ta proces oblikovanja politik v celoti vključila invalidske organizacije, da se vzpostavijo horizontalne in vertikalne strukture za dosledno vključevanje in splošno obravnavanje pravic invalidov v zakonodaji, politikah in programih EU.

1.14 EESO meni, da bi morala Evropska komisija ta proces začeti v sodelovanju z drugimi institucijami, agencijami in organi EU ter tako skrbno pripraviti in oblikovati novo globalno agendo o pravicah invalidov za obdobje 2020–2030, ki bi jo bilo treba v celoti vključiti v globalne socialne in makroekonomske strategije (npr. v strategijo Evropa 2020 in njene izvedbene mehanizme); priporoča tudi, da se za izvajanje te pobude ustanovi delovna skupina, v katero bodo vključeni vsi deležniki in organizacije invalidov. EESO predlaga, naj Evropska komisija izvajanje splošne agende o pravicah invalidov za obdobje 2020–2030 začne z razglasitvijo leta 2021 za evropsko leto pravic invalidov.

1.15 EESO priznava pozitivne pobude Evropske komisije na področju dostopnosti, zlasti tristranski dogovor o direktivi o dostopnosti spletišč organov javnega sektorja in predlog Evropske komisije o evropskem aktu o dostopnosti, ter institucije EU poziva k zaključku pogajanj. Vendar pa izraža zaskrbljenost zaradi horizontalne direktive o enakem obravnavanju ter poziva k nadaljevanju prekinjenih pogajanj, pri čemer je treba v tej novi fazi upoštevati tudi sklepne ugotovitve in konvencijo.

1.16 EESO poziva vse institucije EU, naj zagotovijo, da varčevalni ukrepi ne bodo vplivali na zmožnosti invalidov za uveljavljanje njihovih pravic v skladu s konvencijo, zato poziva Evropsko komisijo, naj za doseg tega cilja vzpostavi minimalno raven socialne zaščite, hkrati pa spoštuje pravico invalidov do ustreznega življenjskega standarda in socialne zaščite.

1.17 EESO poziva Evropsko komisijo in Eurostat, naj oblikujeta statistična orodja za ocenjevanje vpliva izvajanja konvencije na invalide na nacionalni ravni in ravni EU. Meni tudi, da bosta imela zbiranje podatkov na podlagi pristopa do invalidnosti z vidika človekovih pravic ter razčlenitev teh podatkov glede na vrsto invalidnosti, starost in spol pozitiven vpliv na oblikovanje in izvajanje zakonodaje, politik ter programov EU.

1.18 EESO priznava, da je v pristojnosti EU, da nacionalne ukrepe dopolni s svojimi in s tem vsem državljanom EU zagotovi enakost pred zakonom, spoštovanje njihove pravne sposobnosti in pravic ter možnost enakopravne udeležbe na evropskih volitvah ter na vseh volitvah v Evropski uniji. Zato poziva Evropsko komisijo in še posebej generalni direktorat za pravosodje, naj na podlagi odprte metode koordinacije sprejmeta program za spodbujanje držav članic k spoštovanju načela enakosti pred zakonom.

1.19 EESO se zavezuje, da bo dajal zgled pri izvajanju specifičnih obveznosti, na katere je opozoril Odbor ZN za pravice invalidov in ki naj bi jih EU izpolnila kot javna uprava in z njimi zagotovila, da bodo njeni človeški viri, pravice članov EESO in komunikacijske zmogljivosti usklajeni s Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

2. Uvod

2.1 EESO pozdravlja sklepne ugotovitve Odbora ZN za pravice invalidov ⁽¹⁾, saj zagotavljajo celosten program, s katerim bi lahko EU preusmerila oblikovanje svojih politik v pristop k invalidnosti, ki bo osredotočen na ljudi in bo temeljil na človekovih pravicah.

2.2 EESO opozarja, da je Evropska komisija osnutek predloga za direktivo o enakem obravnavanju predložila pred sklenitvijo Konvencije ZN o pravicah invalidov. Poleg tega so bile v pogajanjih med Evropskim parlamentom in Svetom EU postopno uvedene spremembe, ki niso v skladu z obveznostmi iz navedene konvencije. Zato EESO poziva Evropsko komisijo, naj v sedanja medinstitucionalna pogajanja vključi predlog za spremembe osnutka predlagane direktive zaradi uskladitve s Konvencijo ZN o pravicah invalidov ter seveda s sklepnimi ugotovitvami na podlagi invalidnosti, hkrati pa uvede tudi prepoved večplastne in medsektorske diskriminacije ter diskriminacije prek povezave.

⁽¹⁾ Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov.

2.3 EESO poudarja, da so varčevalni ukrepi negativno vplivali na življenjske pogoje invalidov in njihovih družin. Zaradi gospodarske krize, ki je v mnogih državah članicah povzročila tudi hude kršitve človekovih pravic, se je stopnja revščine, izključenosti, diskriminacije in neenakosti še povečala, zato so se mnogi invalidi in njihove družine znašli brez vsakršne zaščite. EESO zato poziva EU, naj vzpostavi minimalno raven socialne zaščite ter zavaruje pravice invalidov in poskrbi, da bodo imeli ustrezen življenjski standard in socialno zaščito. Ta mehanizem bi moral biti vključen v proces evropskega semestra.

2.4 Odbor ZN za pravice invalidov je poleg tega priporočil, da EU oblikuje celovito strategijo o Konvenciji ZN o pravicah invalidov, ki se bo uporabljala za vse institucije EU in za katero bodo v okviru večletnega finančnega okvira dodeljena posebna proračunska sredstva. Zato EESO meni, da je potrebno srečanje na visoki ravni za vse vodje institucij in organov EU, da bi začeli postopek priprave in sprejetja medinstitucionalne agende za navedeno konvencijo, v kateri bodo določeni specifični rezultati, ki jih je treba doseči, in cilji, ki jih je treba izpolniti. V celoviti strategiji bi bilo treba opredeliti odgovornost vsake od institucij EU za izvajanje te konvencije.

2.5 EU mora vzpostaviti resničen in smiseln strukturiran dialog z evropskimi organizacijami, ki zastopajo invalide, ter poskrbeti, da bodo lahko dejansko in vsebinsko sodelovale pri oblikovanju zakonodaje in politik EU, pa tudi proaktivno izvajale kampanje ozaveščanja o Konvenciji o pravicah invalidov. EU jim mora tudi zagotoviti, da bodo finančno sposobne opravljati svoje delo. Zato je treba uvesti posebno proračunsko postavko za krepitev zmogljivosti teh organizacij.

2.6 Za splošno in medsektorsko vključevanje in izvajanje določb Konvencije ZN o pravicah invalidov v Evropski uniji ter oblikovanje nove agende EU o tej konvenciji je treba oblikovati okvir za participativno upravljanje ter vzpostaviti partnerstvo, ki bo vsem glavnim akterjem in deležnikom omogočilo polno in vključujoče sodelovanje z institucijami EU pri oblikovanju politik.

2.7 Evropska komisija bi morala nemudoma izvesti pregled in oceno vrzeli vseh notranjih in zunanjih politik in programov EU ter poskrbeti, da bodo usklajeni z določbami Konvencije o pravicah invalidov. Poleg tega morajo biti splošne strategije in politike EU, vključno s strategijo za leto 2020 in evropskim semestrom, evropskim stebrom socialnih pravic, Agendo ZN 2030 in finančnimi instrumenti, kot so evropski strukturni in investicijski skladi, v skladu s sklepnimi ugotovitvami.

2.8 Izjemno pomembno je, da se izvajanje sklepnih ugotovitev v EU obravnava na najvišji politični ravni, ali natančneje, Evropska komisija bi morala v svoj delovni program za leto 2017 vključiti posebej temu namenjeno politično pobudo. EU mora za dosledno vključevanje in upoštevanje sklepnih ugotovitev v svoje politike in programe oblikovati celovito strategijo o pravicah invalidov. EESO poziva Evropsko komisijo, naj nemudoma začne postopek za pripravo takšne celovite strategije ter se o vseh njenih vidikih posvetuje z organizacijami invalidov in jih vključi v ta postopek.

2.9 V letu 2021 bo 10 let, odkar je EU podpisala Konvencijo ZN o pravicah invalidov. EESO meni, da bo to primerno leto za drugo evropsko leto invalidov. Ugotavlja, da je prvo evropsko leto invalidov Evropska komisija organizirala v letu 2003. Zato EESO predlaga, da institucije EU nemudoma začnejo pripravljati in sprejemati potrebne ukrepe za razglasitev leta 2021 za drugo evropsko leto invalidov.

3. Sklepne ugotovitve – priložnost za bolj vključujočo Evropsko unijo za invalide

3.1 Splošna načela in obveznosti (členi 1–4)

3.1.1 Čeprav je EU ratificirala Konvencijo ZN o pravicah invalidov, še vedno ni izvedla celovitega medsektorskega pregleda svoje zakonodaje, politik in programov, zato jo EESO poziva, naj to stori čim prej. Komisija bi morala v vsakem generalnem direktoratu imenovati tudi kontaktno točko, ki bi bila zadolžena za izvedbo nalog, povezanih s to konvencijo.

3.1.2 Obžalovanja vredno je, da EU še vedno ni ratificirala Izbirnega protokola h Konvenciji ZN o pravicah invalidov. Zato EESO poziva EU, naj ta protokol takoj ratificira, kar bo invalidom omogočilo, da lahko v primeru kršitve njihovih pravic iz navedene konvencije vložijo pritožbo pri Odboru ZN za pravice invalidov.

3.1.3 Pristop do invalidnosti z vidika človekovih pravic bi moral biti v celoti sprejet in vključen v oblikovanje zakonodaje in politik EU. EESO poziva pravno službo institucij EU, naj izvede celovito študijo o posledicah ratifikacije Konvencije ZN o pravicah invalidov za pravni sistem EU ter jo določi za ustrezen okvir za oblikovanje zakonodaje in politik. Pravne službe EU ne upoštevajo dovolj obveznosti EU v zvezi z navedeno konvencijo.

3.1.4 EESO poziva generalnega sekretarja Komisije, naj pregleda smernice za oceno učinka ter jih prilagodi tako, da bodo vključevale obsežnejši seznam težav in vprašanj, tako da bo mogoče bolje oceniti spoštovanje določb konvencije.

3.1.5 Odbor ZN za pravice invalidov je pozval EU, naj do jeseni 2016 predloži pregled izjave o pristojnostih in seznamu instrumentov, pri tem pa upošteva celostni pregled iz sklepne ugotovitve št. 17. Navedeno izjavo bi bilo treba pregledati vsaj enkrat na mandat.

3.2 Posebne pravice (členi 5–30)

3.2.1 Evropska komisija še ni oblikovala strategije EU o nediskriminaciji in enakosti za invalide v skladu z določbami Konvencije ZN o pravicah invalidov in sklepnimi ugotovitvami, zato jo EESO poziva k takojšnjemu ukrepanju v zvezi s horizontalno direktivo o enakem obravnavanju (glej točko 2.2) in k pregledu direktive o enakem obravnavanju pri zaposlovanju in delu (2000/78/ES).

3.2.2 Komisija bi morala v svoji politiki o enakosti spolov, pa tudi pri zbiranju podatkov Evropskega inštituta za enakost spolov, upoštevati vidik invalidnih žensk in deklic. Poleg tega bi morala pravice invalidnih žensk in deklic v celoti vključiti tudi v svoja strateška prizadevanja za enakost spolov za obdobje 2016–2019 ter svoje zakonodajno in politično delo o usklajevanju poklicnega in družinskega življenja. EESO poziva EU, naj hitro ratificira Istanbulsko konvencijo Sveta Evrope.

3.2.3 EU bi morala v obnovljeno agendo EU za otrokove pravice vključiti celovito strategijo, ki temelji na pravicah invalidnih fantov in deklet, ter v vseh politikah EU o invalidnosti upoštevati pravice invalidnih otrok. Poleg tega bi morali v skladu s členom 4(3) Konvencije ZN o pravicah invalidov invalidni otroci in njihove družine vedno sodelovati pri odločanju EU.

3.2.4 EU bi morala priznati tudi specifični položaj mladih invalidov, ter dejstvo, da se v vsakdanjem življenju pogosto soočajo z različnimi oblikami diskriminacije, zlasti pri enakih možnostih za mlade na trgu dela in aktivnem sodelovanju mladih invalidov v družbi na splošno. EU bi zato morala oceniti specifični položaj mladih invalidov, ki živijo v EU, ter predlagati ustrezne izboljšave⁽²⁾. Poleg tega bi morala poskrbeti, da bo ta vidik vključen v njeno naslednjo strategijo za mlade.

3.2.5 EU bi morala v sodelovanju z javnimi (in družbenimi) mediji organizirati in izpeljati celovito kampanjo za ozaveščanje o konvenciji ter se tako boriti proti predsodkom o invalidih. Izjemno pomembno je, da v tej kampanji sodelujejo tudi invalidi prek svojih organizacij.

3.2.6 EU bi morala spodbujati, lajšati in financirati usposabljanje in ozaveščanje o enakopravnosti invalidov za zaposlene v prometu in turizmu ter pospeševati sodelovanje in izmenjavo dobrih praks med evropskimi organizacijami, ki so dejavne na področju invalidnosti, ter javnimi in zasebnimi organi, ki se ukvarjajo s prevozom. Vse gradivo, povezano s krepitvijo zmogljivosti, usposabljanjem, ozaveščanjem, med drugim tudi javne izjave, bi moralo biti na voljo v dostopni obliki.

⁽²⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 2.

3.2.7 EESO pozdravlja predlog Evropske komisije o evropskem aktu o dostopnosti, ki mora biti v celoti usklajen s členom 9 in drugimi določbami Konvencije ZN o pravicah invalidov, vključevati pa bi moral tudi učinkovite in dostopne nacionalne mehanizme za izvrševanje in vlaganje pritožb. Institucije EU poziva, naj upoštevajo sklepe in priporočila iz mnenja EESO ⁽³⁾ o evropskem aktu o dostopnosti, z vključitvijo invalidskih organizacij pa poskrbijo tudi za sodelovanje invalidov v postopku sprejemanja.

3.2.8 EESO pozdravlja tristranski medinstitucionalni sporazum o predlogu direktive o dostopnosti spletišč organov javnega sektorja ter poziva institucije, naj to spremenijo v sklep, nacionalne vlade pa, naj v svojo zakonodajo čim prej prenesejo njegove določbe. Prav tako pozitivno ocenjuje dejstvo, da je bilo v končno besedilo direktive vključenih precej priporočil iz njegovega mnenja ⁽⁴⁾.

3.2.9 EU v svoje strategije za zmanjševanje tveganja nesreč še ni vključila dovolj vsebinskih ukrepov za invalide. EESO zato poziva, naj Svet Evropske unije sprejme okvir za zmanjševanje tveganja nesreč za invalide v Evropi.

3.2.10 EU bi morala sprejeti vse potrebne ukrepe, da bi bila številka v sili 112 dostopna vsem. EESO opozarja, da je takoj treba sprejeti tudi ustrezne ukrepe, ki bodo zagotavljali dostopnost nacionalnih točk za nujne primere.

3.2.11 EESO poziva EU in njene države članice, naj v politikah na področju migracij in beguncev sprejmejo pristop spoštovanja človekovih pravic invalidov. Poleg tega poudarja, da je lahko v nekaterih državah invalidnost pogosto razlog za preganjanje in diskriminacijo, zato poziva organe EU, naj za svoje agencije in države članice pripravijo smernice in izpeljejo informacijske kampanje (dostopne za invalide) o invalidnosti, migracijah in azilu ter vprašanje invalidnosti sistematično vključujejo v politike EU v zvezi z migracijami in begunci.

3.2.12 EU bi se morala zavzeti za spoštovanje človekovih pravic invalidov v nevarnih in izrednih razmerah, tako da bi sprejela izvedbeni načrt v skladu s sklepi Sveta o obvladovanju nesreč z dejavno udeležbo invalidov iz februarja 2015 in sendajskim okvirom. Invalide in pripadnike reševalne službe in civilne zaščite je poleg tega treba ozaveščati in jim zagotavljati informacije o pobudah za zmanjševanje tveganja nesreč.

3.2.13 Evropska komisija bi morala imeti na področju pravosodja in človekovih pravic invalidov vodilno vlogo. EESO poziva, naj generalni direktorat za pravosodje organizira evropsko konferenco, namenjeno vsem pravnim službam v EU in razmisleku o pravicah invalidov do dostopa do pravnega varstva ter povezavi med temi in drugimi pravicami, kot sta pravna sposobnost in enakost pred zakonom.

3.2.14 Evropska komisija bi morala poskrbeti za potrebna finančna sredstva za usposabljanje pravosodnih uradnikov na ravni EU in nacionalni ravni o zakonodaji EU in Konvenciji ZN o pravicah invalidov. EESO poleg tega poziva EU in nacionalna sodišča, naj za lažji dostop invalidov do pravnega varstva uporabijo svoja notranja pravila in navodila. Pri izvajanju sodnih postopkov bi bilo treba tako na nacionalni ravni kot na ravni EU upoštevati splošna priporočila Odbora ZN za pravice invalidov. EESO tudi priporoča, da bi moral generalni direktorat za pravosodje uporabiti odprto metodo koordinacije, da bi dosegli uravnotežen in usklajen pristop držav članic k temu zelo pomembnemu vprašanju ter tako pripravili pot za evropski odgovor na enakost pred zakonom. Evropska komisija bi morala oblikovati evropske standarde in spodbujati primerjalno analizo dostopa do sodnega varstva.

3.2.15 EESO poziva institucije EU in države članice, naj odpravijo diskriminacijske skrbniške zakone in vsem invalidom enako kot drugim omogočijo uveljavljanje njihovih političnih pravic. Ugotavlja, da sta v zvezi z volilnimi postopki, infrastrukturo in gradivom nujna razumna prilagoditev in dostop.

⁽³⁾ Mnenje EESO o evropskem aktu o dostopnosti (UL C 303, 19.8.2016, str. 103).

⁽⁴⁾ UL C 271, 19.9.2013, str. 116.

3.2.16 Mnogim invalidnim Evropejcem je bila odvzeta prostost ali onemogočena zaščita ter so bili podvrženi prisilnemu zdravljenju in omejitvi gibanja, vključno s prisilno sterilizacijo, vendar njihovo natančno število žal ni znano. EESO poziva Evropsko komisijo, naj sprejme učinkovite ukrepe in odpravi te nevzdržne razmere, prek Eurostata pridobi zanesljive podatke in vzpostavi učinkovit ocenjevalni mehanizem.

3.2.17 EESO poziva EU, naj pregleda svoje smernice o raziskovalni etiki in zlasti poda zgled dobre prakse s pripravo dostopnih in razumljivih obrazcev za prostovoljno privolitev ter prepreči sprejemanje odločitev v imenu invalidov na tem področju.

3.2.18 EU bi morala sprejeti zakonodajo, s katero bi poenotili zaščito in preprečili nasilje, zlorabe in izkoriščanje, ter ratificirati Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima ⁽⁵⁾. V EU bi bilo treba na področju evropske zakonodaje in politike sprejeti ukrepe proti čezmejnimi dejavnostim v državah EU, povezanim s trgovino z invalidnimi ženskami in otroki, zato EESO poziva EU, naj se s posebnimi ukrepi in dostopnimi podpornimi storitvami bori proti nasilju nad invalidnimi otroki.

3.2.19 V pobudo Evropske komisije o evropskem stebru socialnih pravic bi bilo treba v celoti vključiti in v njej upoštevati določbe Konvencije ZN o pravicah invalidov ter z njo ustvariti potrebno minimalno raven socialne zaščite in učinkovite mehanizme za preprečevanje in zmanjševanje revščine, ranljivosti in socialne izključenosti invalidov in njihovih družin, s posebnim poudarkom na ženskah, otrocih in starejših invalidih.

3.2.20 Jasno je, da je treba oblikovati sistem za usklajevanje prejemkov socialne varnosti v Evropski uniji, vključno z jasnim okvirom za prenosljivost pravic in priznavanje invalidnosti z določitvijo najdaljšega roka za postopek.

3.2.21 EU bi morala pripraviti in izvesti dolgo pričakovano in nadvse potrebno evropsko strategijo za deinstitucionalizacijo ⁽⁶⁾, ki bi morala vključevati predvsem zelo strog nadzor nad tem, da se sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov uporabljajo res zgolj za razvoj podpornih storitev, ki invalidom omogočajo neodvisno življenje v lokalnih skupnostih. EESO poleg tega poziva k ustanovitvi samostojnega evropskega sklada za deinstitucionalizacijo.

3.2.22 EESO obžaluje, da Evropska komisija še ni izvedla analize učinka evropskih strukturnih in investicijskih skladov na invalide, in sicer v skladu z obveznostjo letnega poročanja o sprejetih ukrepih na področju invalidnosti, določeno v uredbi o evropskem socialnem skladu. Vključevati bi morala krepitev nadzora Evropske komisije nad uporabo sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov in ob posvetovanju z organizacijami, ki zastopajo invalide, pa tudi postopke za ugotavljanje kršitev (začasna prekinitev, odvzem, povračilo), ki bi jih EU začela v primeru neizpolnjevanja predhodne pogodjenosti.

3.2.23 Potrebni so učinkovitejši nacionalni organi kazenskega pregona; uskladiti in okrepiti je treba njihove pristojnosti, da bi omogočili uveljavljanje pravic potnikov na vseh vrstah prevoznih sredstev, poenostaviti pa je treba tudi pritožbeni postopek. Poleg tega EESO poziva Komisijo, naj zagotovi brezplačen prevoz za negovalce z vsemi vrstami prevoznih sredstev, vključno z letalskim prevozom, kot je že določeno v Uredbi (ES) št. 1371/2007 ⁽⁷⁾ in Uredbi (EU) št. 1177/2010 ⁽⁸⁾.

3.2.24 Evropska komisija bi morala takoj in v celoti uradno priznati znakovni jezik in brajico ter oceniti komunikacijske kanale in notranje procese, tako da bodo informacije pripravljene in predstavljene na način, ki je dostopen invalidom. To bi moralo zajemati različne dostopne oblike, kot so znakovni jezik, brajica ter povečevalni in alternativni načini sporočanja, vključno z lahko berljivimi načini. EU bi morala zagotoviti, da imajo vsi invalidi, ne glede na njihove finančne zmožnosti, dostop do vključujočega izobraževanja.

⁽⁵⁾ Konvencije Sveta Evrope.

⁽⁶⁾ UL C 332, 8.10.2015, str. 1.

⁽⁷⁾ UL L 315, 3.12.2007, str. 14.

⁽⁸⁾ UL L 334, 17.12.2010, str. 1.

3.2.25 EU bi morala sprejeti okvir kakovosti za obvezno vključujočo izmenjavo na področju izobraževanja, s katerim bi določili minimalna merila dostopnosti za omogočanje mobilnosti vseh študentov invalidov, zlasti mladih, v Evropski uniji v okviru sekundarne in terciarne izobrazbe ter poklicnega usposabljanja. Vse partnerske univerze, ki sodelujejo v programu študentskih izmenjav Erasmus, bi morale vsem študentom invalidom, zlasti mladim, omogočiti dostop do izobraževalnih programov in infrastrukture in jim s tem zagotoviti polnopravno sodelovanje.

3.2.26 EU bi morala ratificirati Marakeško pogodbo Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (SOIL) ter omogočiti in spodbujati njeno ratifikacijo v državah članicah, ki bi omogočila prosti pretok dostopnih različic natisnjenega gradiva za slepe in slabovidne ter ljudi s težavami pri branju.

3.2.27 EESO poziva Evropsko komisijo, naj pripravi in izvede posebno pobudo za izvajanje Agende 2030 in ciljev trajnostnega razvoja za invalide v EU ter v njenih zunanjih politikah, vključno z razvojnim sodelovanjem in mednarodno trgovino.

3.3 Posebne obveznosti (členi 31–33)

3.3.1 EESO poziva Eurostat, naj organizira konferenco za dogovor o enotnem mehanizmu za vse statistične urade držav članic EU, da bi se zagotovilo spremljanje sklepne ugotovitve št. 71. Vzpostaviti je treba evropski statistični mehanizem človekovih pravic, razčlenjen glede na vrsto invalidnosti, spol in starost, da bi zbirali informacije o delovanju evropskih in nacionalnih politik, ki so namenjene invalidom.

3.3.2 Evropska komisija bi morala sistematično vključevati pravice invalidov v vse politike in programe EU za mednarodno sodelovanje. EESO pozdravlja pilotni projekt Evropske unije „Premostitev vrzeli“ in poziva k sprejetju programa financiranja EU za invalidnost za zagotavljanje pravic invalidov. To financiranje bi bilo treba izvajati v tesnem sodelovanju z evropskimi organizacijami invalidov kot vmesnimi organi, ki bi bili odgovorni za usmerjanje, upravljanje in določanje prednostnih nalog politik in financiranja, tako kot to poteka v nekaterih evropskih državah. Pomembno je zagotoviti, da se evropska sredstva ne dodeljujejo projektom, ki niso v skladu z določbami Konvencije ZN o pravicah invalidov.

3.3.3 Evropska komisija mora dosledno spoštovati sklepno ugotovitev št. 75 ter oblikovati in vzpostaviti kontaktne točke v vseh svojih generalnih direktoratih, agencijah in organih. Za vse kontaktne točke bi bilo treba organizirati vsaj tri srečanja na leto, na katerih bi morali biti prisotni in polno sodelovati tudi predstavniki invalidov. Evropska komisija bi morala vsako leto 3. decembra objaviti letno poročilo o izvajanju Konvencije ZN o pravicah invalidov v EU in njenih državah članicah.

3.3.4 EESO pozdravlja odločitev Komisije, da odstopi od neodvisnega okvira spremljanja ter tako omogoči oblikovanje resnično neodvisnega mehanizma pod nadzorom upravnega organa, ki ga sestavljajo člani neodvisnega okvira. Da pa bi lahko navedeni okvir EU učinkovito deloval, bi mu bilo treba takoj dodeliti finančne in človeške vire.

3.4 Spoštovanje konvencije v institucijah EU (javna uprava)

3.4.1 Popolnoma jasno je, da morajo institucije EU pregledati svojo kadrovsko politiko in jo uskladiti z določbami Konvencije ZN o pravicah invalidov, pri tem pa poskrbeti, da se invalidom in delavcem z invalidnimi sorodniki zagotovita primerna nastanitev in podpora za ustrezno usklajevanje obveznosti v poklicnem in družinskem življenju. EESO poziva EU, naj pregleda svoj skupni sistem zdravstvenega zavarovanja, pokojninski sistem ter ukrepe socialnega varstva in socialne zaščite, povezane z invalidnostjo, da bi preprečila diskriminacijo invalidov in jim zagotovila enake možnosti, med drugim s priznavanjem zdravstvenih potreb zaradi invalidnosti, ki se razlikujejo od potreb pri bolezni, ter spodbujanjem samostojnega življenja in dela s celotnim povračilom dodatnih stroškov opreme ali storitev.

3.4.2 Ključno je, da začnejo vse institucije EU proaktivno izvajati pobude za izpolnjevanje določb o dostopnosti iz direktive o dostopnosti spletišč javnega sektorja ter tako postanejo dober zgled na tem temeljnem področju pravic invalidov.

3.4.3 EESO poziva Evropsko komisijo in svet guvernerjev evropskih šol, naj sprejmeta načrt in namenita potrebna finančna sredstva in človeške vire za razvoj in izvajanje vključujočega in kakovostnega izobraževalnega sistema na vseh stopnjah evropskih šol, da bi vsem invalidnim učencem in dijakom v osnovni in srednji šoli zagotovili primerno nastanitev in podporo ter da ne bi nikogar zavrnil.

3.4.4 Glede na to, da je raven zaposlovanja invalidov v EU nizka, EESO poziva institucije EU, naj oblikujejo sistem pozitivnih ukrepov pri zaposlovanju (vključno s posebnimi izbirnimi postopki) za povečanje števila invalidov, zaposlenih v njihovih službah, z zagotavljanjem primerne nastanitve in podpore. Izvajanje te politike je treba pregledati vsaki dve leti, da se oceni potreba po popravni ukrepih.

3.4.5 EESO poziva institucije, agencije in organe EU, naj poskrbijo, da se bodo veljavni kadrovske predpisi izvajali učinkovito in popolnoma v skladu s Konvencijo ZN o pravicah invalidov, ter sprejmejo notranja pravila in izvedbene določbe, ki bodo v celoti usklajene z določbami Konvencije.

3.4.6 EESO se zavezuje, da bo razvil strukturo za notranje izvajanje sklepnih ugotovitev v zvezi s politiko človeških virov in komunikacijskimi povezavami z državljani in člani EESO, zavezuje pa se tudi k celovitemu vključevanju in enaki obravnavi invalidnih članov EESO. Za promocijo teh vprašanj si bo prizadeval tudi v odnosih s poslovno skupnostjo, sindikati in civilno družbo. EESO bo to novo politiko razvijal v tesnem sodelovanju s svojo stalno študijsko skupino za pravice invalidov.

V Bruslju, 19. oktobra 2016

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS
